

В. Ф. Пузырний,
д. ю. н., професор, профектор, Академія Державної пенітенціарної служби
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5692-2990>

DOI: 10.32702/2306-6814.2023.6.157

ДО ПИТАННЯ ПРО СИСТЕМУ ЗАХОДІВ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЙНИМ ПРОЯВАМ У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ЯК СКЛАДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

V. Puzyrnyi,
Doctor of Law, Professor, Vice-rector, Academy of the State Penitentiary Service

ON THE ISSUE OF THE SYSTEM OF MEASURES FOR MANIFESTATIONS OF CORRUPTION
PREVENTING IN THE ACTIVITIES OF STATE AUTHORITY BODIES AS A COMPONENT
OF THE STATE'S ECONOMIC SECURITY

У статті розглянуто сутність категорії "корупція" та визначено ознаки корупційних діянь. Відзначено, що різні прояви корупції присутні в нашому суспільстві в значних розмірах і практично в усіх сферах державного і громадського життя, що потребує застосування її дієвих механізмів запобігання проявам та припинення, що особливо актуально в умовах воєнного стану. У статті наголошено, що подолання корупції передбачає вирішення чотирьох завдань: визначення причин виникнення корупції (як очевидні, так і приховані); розробка системи заходів протидії корупційним проявам; визначення сукупності механізмів притягнення до відповідальності осіб, чия вина у вчиненні корупційних діянь доведена; створення умов неприпустимості й загального засудження корупційних проявів у будь-якій сфері державного чи громадського життя.

Аналіз причин та умов існування корупції дозволив сформулювати систему заходів, спрямованих на запобігання корупційним проявам, до яких належать такі: 1) визначення на законодавчому рівні об'єктивних проявів корупції і діянь, що пов'язані з нею, а також заходів відповідальності, що настають за їх вчинення; 2) зменшення так званого "людського фактору" у відносинах держави й особи; 3) зміцнення адміністративної дисципліни в державних органах усіх рівнів, попередження службовців про види і міру відповідальності за здійснення діянь, що містять ознаки корупції; 4) забезпечення невідворотності юридичної відповідальності до осіб, які винуваті у вчиненні корупційних діянь, а також комплексного підходу до застосування такої відповідальності, що полягає у здійсненні заходів, спрямованих на недопущення відповідної поведінки як самим порушником, так і іншими особами; 5) створення атмосфери загального засудження корупційних проявів у суспільстві, у тому числі й шляхом оприлюднення інформації про факти корупційних проявів, осіб, які їх вчинили та види і міру відповідальності, що були застосовані до винних; 6) недопущення до виконання обов'язків у державних органах та їхньому апараті представників бізнес-класу; 7) забезпечення правового захисту осіб, які сприяють виявленню та попередженню корупції; 8) вивчення, узагальнення та запровадження позитивного досвіду зарубіжних країн у питаннях боротьби з корупційними проявами.

The essence of the category "corruption" is examined and the signs of corruption are identified in the article. The author notes that various manifestations of corruption are presented in our society on a significant amount and in almost all spheres of state and public life. This fact requires using effective mechanisms for its prevention and termination that is especially relevant in conditions of martial law. It is emphasized in the article that overcoming corruption includes solving four tasks: determining the causes of corruption (both obvious and hidden

ones); developing a system of measures in order to counter manifestations of corruption; determining the set of mechanisms for bringing to justice those persons whose guilt in committing corrupt acts is proven; creating conditions of inadmissibility and general condemnation of manifestations of corruption in any sphere of state or public life.

The analysis of the causes and conditions of corruption existence made it possible to formulate a system of measures aimed at preventing manifestations of corruption, that include the following: 1) determining of objective manifestations of corruption and actions related to it, as well as measures of responsibility that arise for committing them at the legislative level; 2) reducing of the so-called "human factor" in the relationships between the state and an individual; 3) strengthening of administrative discipline in the state bodies at all levels, warning officials about the types and extent of responsibility for actions containing signs of corruption; 4) ensuring the inevitability of legal responsibility for persons guilty of corrupt acts, as well as a comprehensive approach to the application of such responsibility, which means implementing measures aimed at preventing the relevant behavior both by a violator himself and by other persons; 5) creating an atmosphere of general condemnation of manifestations of corruption in society, including publishing information about the facts of manifestations of corruption, the persons who committed them and the types and extent of responsibility that were applied to the guilty persons; 6) preventing representatives of the business class from performing duties in state bodies and their apparatus; 7) ensuring legal protection of persons who contribute to the detection and prevention of corruption; 8) studying, generalizing and introducing positive experience of foreign countries in the fight against corruption.

*Ключові слова: корупція, корупційні прояви, економічна безпека, запобігання корупції, державні інтереси.
Key words: corruption, manifestations of corruption, economic security, prevention of corruption, state interests.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Корупція як антисоціальне явище відома людству з давніх часів. Але на жодному етапі розвитку людства вона не була корисною. Натомість завдавала шкоди політичній, економічній, культурній та іншим складовим державної політики. Отже, більшість країн намагаються подолати її прояви та запобігти їхнім негативним наслідкам. Не є винятком у цьому й Україна.

Розробка антикорупційної стратегії не є новим напрямом розвитку вітчизняного законодавства. Проте корупція, на жаль, присутня у нашому суспільстві у значних розмірах та практично в усіх сферах державного та громадського життя, що потребує застосування дієвих механізмів як запобігання її проявам, так і їх припинення в будь-яких формах у державних структурах різних рівнів і на рівні органів місцевого самоврядування. Особливо небезпечними є корупційні протиправні дії в умовах воєнного стану, за умов, коли практична перевірка діяльності окремих посадових осіб державних структур є ускладненою або й неможливою, а від належної організації роботи державних органів та установ часто залежить життя і здоров'я багатьох людей, безпека України, її спроможність протистояти збройній агресії. Усе це завдає шкоди правопорядку, підриває авторитет держави як всередині країни, так і за її межами, дестабілізує економіку та має інші негативні прояви в суспільстві.

Бажання України посіла гідне місце в межах європейської та світової спільноти вимагає вжиття дієвих

заходів запобігання корупції та боротьби з нею не лише шляхом прийняття нормативних актів чи антикорупційних програм, але й практичного їх запровадження в життя, забезпечення ефективних заходів негайного негативного реагування на факти корупційних правопорушень, унеможливлення уникнення відповідальності тощо.

Корупція є явищем, яке тією чи іншою мірою характерне для всіх країн світу. Оскільки шкода, яка може бути нею завдана є надзвичайно великою, то науковці на основі аналізу передового досвіду світової спільноти, матеріалів судової практики, правових присів (як діючих, так і тих, які вже втратили чинність) намагаються вирішити чотирискладове завдання: визначити причини виникнення корупції (як очевидні, так і приховані); розробити систему ефективних заходів протидії корупційним проявам; запропонувати сукупність дієвих механізмів притягнення до відповідальності за вчинені дії, що містять ознаки корупції всіх осіб, чия вина доведена, незалежно від їхнього правового статусу, та створити умови неприпустимості й загального засудження корупційних проявів у будь-якій сфері державного чи громадського життя.

Проте боротьба з корупційними проявами є надзвичайно важливим напрямом державної політики України не тільки у світлі входження нашої держави до європейського простору. Як відзначають дослідники, ефект ланцюгової реакції корупції є настільки потужним і руйнівним, що спричиняє низку загроз національній безпеці: від зневажання норм права та моралі до монополізації ринку, порушення умов добросовісної конкуренції та погіршення інвестиційної надійності держави [1, с. 338].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ

Попри те, що корупційні прояви на території сучасної України існують досить давно, законодавство, яке б описувало їхню сутність, умови протидії та заходи запобігання і припинення почало формуватися лише в незалежній Українській Державі. Таким чином, наукові доробки в цьому напрямку є одним із нових напрямів досліджень.

Теоретичною основою дослідження стали наукові праці вітчизняних учених у галузі адміністративного та суміжних галузей права. Зокрема, питання запобігання та припинення корупційних проявів, а також боротьби з ними розкриваються в роботах таких науковців, як В. Б. Авер'янов, Ю. П. Битяк, В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко, В. І. Олефір та багатьох інших. Віддаючи належне значущості й важливості наукових досягнень вітчизняних та закордонних авторів у питаннях правової протидії корупційним проявам та запобігання їхнім негативним наслідкам, важливо зазначити велику кількість невирішених проблем у питаннях запобігання корупції в органах влади в контексті економічної безпеки. Адже наявність значної кількості наукових доробок, законодавчих змін не забезпечили, на жаль, знищення корупції в українському суспільстві, яка спотворює якісні зміни в житті держави, а велика кількість питань запобігання корупції як явищу, що загрожує національній безпеці, все ще перебуває на стадії вивчення, узагальнення світового досвіду та аналізу вітчизняних реалій.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є визначення системи засобів запобігання корупційним проявам в органах влади як складової економічної безпеки України.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Законодавче визначення корупції міститься у ч. 1 ст. 1 Закону України "Про запобігання корупції", відповідно до якої це "використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки / пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка / пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей" [2].

Таким чином, корупційним проявом може визначатися як неправомірне діяння, вчинене посадовою особою, так і щодо посадової особи, але здійснене в інтересах учасників відповідних владних відносин чи в інтересах третіх осіб, яке може бути реалізовано в ході виконання службових повноважень. Власне наявність в особи певних владних можливостей, що можуть бути використані для порушення законодавчих вимог або для отримання певної винагороди, є ключовим для коруп-

ційного прояву. Причому неважливо, чи завдається такими діями об'єктивна шкода охоронюваним правам та інтересам, чи ні. Презюмується, що така шкода має місце, оскільки дискредитується авторитет конкретного державного органу та держави загалом.

На наш погляд корупційні прояви можливі в умовах неефективної організації процесів управління, неналежного функціонування органів державної влади, сталого правового нігілізму та законодавчої невизначеності чи довільного трактування змісту правових норм. Прояв корупції є способом компенсації названих недоліків управлінської та правової систем, який дозволяє досягти бажаного результату в обхід юридичних приписів шляхом застосування стимулюючих, заохочувальних та інших засобів до осіб, які наділені повноваженнями приймати юридично значущі рішення.

Тобто можна стверджувати, що корупційні прояви найчастіше виникають в умовах:

- неналежного / недостатнього нормативного регулювання управлінських процесів, що може також включати надмірну кількість актів відомчої правотворчості, що подають розширене тлумачення законодавчих приписів, що створює умови для неоднакового вирішення типових ситуацій, можливості маніпулювати положеннями законодавчих актів тощо;

- відсутності стандартів реалізації владних повноважень (щодо порядку чи строків розгляду звернень, відповідальності за невиконання чи неналежне виконання своїх повноважень, порушення адміністративної дисципліни і т. ін.) та порядку взаємодії з невідомими суб'єктами, що може мати наслідком надмірне затягування процесу вирішення справи;

- толерантного ставлення до проявів корупції в різних органах влади й управління як з боку посадовців, так і з боку пересічних громадян, формування у населення бачення про виняткове становище в суспільстві осіб, які наділені владними повноваженнями [3, с. 93];

- можливості уникнення відповідальності за вчинення діянь, що містять корупційні прояви як через недосконалість законодавчих приписів, так і шляхом використання свого службового становища, в тому числі й шляхом використання посадового імунітету (дипломатичного, суддівського тощо);

- широкого використання корупційних складових у державному управлінні у країнах, що розвиваються та мають спільні кордони з Україною. Адже корупція має транснаціональний характер і не може бути характерною тільки для однієї країни; вона також відіграє значну роль у питаннях міждержавної взаємодії та комунікації, а від її рівня залежить можливість та ефективність налагодження міжнародних зв'язків;

- значної бюрократизації влади, що передбачає "подрібнення" апарату державних органів та формування невиправдано великої кількості керівників середньої ланки їхніх заступників, повноваження яких частково чи повністю дублюються і на утримання яких витрачаються значні суми з бюджету. Оптимізація системи державного управління часто здійснюється хибним шляхом, за якого відбувається скорочення тих штатних працівників, які забезпечують безпосередню роботу з населенням, натомість залишаються суб'єкти, які здійснюють винятково управлінські та контрольні повноваження. Такі

ситуації збільшують навантаження на працівників, які забезпечують взаємодію з населенням і, відповідно, рівень корупційної загрози зростає;

— відсутності правового захисту осіб, які сприяють виявленню та протидії корупції в органах державної влади;

— залучення до виконання владних (у тому числі й делегованих) повноважень осіб, які є представниками бізнесу й за будь-яких умов будуть забезпечувати збільшення свого капіталу.

Таким чином, варто підтримати дослідників, які вважають, що будь-які прояви корупції є симбіозом анти-соціальних явищ у суспільстві, які системно провокують кризові стани у різних галузях і сферах державного управління як окремої країни, так і їх невизначеної сукупності, здатні вражати органи влади і управління всіх рівнів та всіх гілок влади й спрямовані на задоволення потреб та інтересів окремих осіб за рахунок інших. Крім того, корупція є однією із ключових передумов існування організованої злочинності, зокрема і транснаціональної, для якої не існує державних кордонів [1, с. 345].

Аналіз вищезазначених причин та умов існування корупційних проявів дозволяє визначити актуальні напрями державної політики щодо попередження та припинення корупції, усунення причин та умов, які сприяють здійсненню діянь, що містять ознаки корупції. До них, на нашу думку, варто віднести такі:

1. Визначити юридичний зміст та об'єктивні прояви корупції та корупційних правопорушень, що дозволить визнавати відповідні об'єктивно протиправні прояви як корупцію чи діяння, що пов'язані з нею. Власне запобігання корупції та боротьба з нею можливі за умови визначення сутності та змісту цього явища, розуміння його можливих проявів та наслідків, усвідомлення рівня загрози національним інтересам. Крім цього, у процесі опису протиправної поведінки, що кваліфікується як корупційне чи таке, що пов'язане з корупцією, варто визначати справедливі співрозмірні покарання та надати суду можливість визначати вид і міру покарання залежно від реальних та можливих наслідків протиправної поведінки, впливу корупційного діяння на майновий стан порушника чи третіх осіб, наявності потерпілих та інших обставин.

2. Для запобігання корупційним проявам у системі державних органів та органах місцевого самоврядування важливо також зменшити так звані "безпосередні взаємовідносини" між надавачами та споживачами адміністративних (управлінських) послуг. Зокрема, цьому сприяє активне використання онлайн-ресурсів електронних послуг, забезпечення доступу працівників різних державних органів до державних реєстрів тощо. Власне корупційні прояви формуються з допомогою так званого людського чинника. Тому зменшення випадків безпосередньої взаємодії посадових осіб державних органів із зацікавленими особами продукуватиме прямо пропорційне зменшення корупційних проявів в органах державного управління.

3. Подолання корупційних проявів є неможливим в умовах зниження адміністративної дисципліни. Тому розробка стандартів взаємодії владних суб'єктів з не-владними (якість обслуговування, строки, порядок, умови та наслідки прийняття управлінських рішень тощо),

дотримання яких повинно безпосередньо позначатися на рівні матеріального забезпечення відповідних службовців, мають сприяти належному виконанню останніми своїх повноважень. Одним із напрямів забезпечення службової дисципліни є удосконалення механізмів контролю за достовірністю декларування державними службовцями своїх доходів та витрат; забезпечення реальних правових наслідків недостовірного декларування з урахуванням розміру прихованих надходжень. Формування єдиної міжвідомчої комп'ютерної інформаційної системи для обліку відомостей щодо фактів корупції та корупційних діянь із правом доступу до неї всіх правоохоронних органів та Голодержслужби [4, с. 158].

4. Забезпечити невідворотність застосування заходів підвищеної (порівняно з особами, не уповноваженими на виконання функцій держави) юридичної відповідальності до осіб, які вчинили правопорушення, пов'язані з корупцією. Це передбачає передусім: 1) застосування заходів відповідальності до осіб, які вчинили навіть найменш значні корупційні правопорушення; 2) забезпечення неупередженості та високого професіоналізму від осіб, які працюють у системі судових та правоохоронних органів; 3) чіткості правових норм, що регулюють порядок розгляду й вирішення відповідних категорій справ по суті; 4) неможливості уникнення відповідальності, в тому числі й особами, які володіють дипломатичним чи іншими видами імунітету й виконують свої обов'язки в державних структурах чи органах місцевого самоврядування.

Відповідальність в цьому аспекті має передбачати не лише застосування визначених законом санкцій за вчинене протиправне діяння (кримінальних, адміністративних, дисциплінарних), але й позбавлення особи спеціальних можливостей, якими вона володіла або яких могла набувати, виконуючи владні повноваження: втрата пільгового пенсійного забезпечення (в тому числі й дострокового виходу на пенсію), заборона займати посади в органах державної влади й управління протягом певного строку, неможливість займатися політичною діяльністю тощо.

5. Важливим напрямом запобігання корупційним проявам є створення в суспільстві атмосфери загально-го засудження поведінки, що містить корупційну складову. Одним зі способів формування такого осуду є офіційне оприлюднення судових рішень у справах про корупцію, які набрали законної сили на офіційних сторінках Антикорупційного бюро [5], Спеціальної антикорупційної прокуратури та інших державних органів, діяльність яких спрямована на виявлення корупції, запобігання її проявам. Доцільно також висвітлювати в засобах масової інформації ті позитивні зміни, які відбулися в суспільстві внаслідок запровадження заходів виявлення та подолання корупції. Це сприятиме збільшенню загальної довіри до влади з боку населення.

6. Одним із напрямів запобігання корупційним проявам є недопущення до виконання обов'язків в державних органах та їх апараті представників бізнес-класу. Такі заходи мають вживатися для запобігання лобіюванню економічних інтересів окремих структур, виключення можливостей їх безпосереднього чи опосередко-

ваного впливу на процеси формування та реалізації цінової, податкової політики держави.

7. В умовах толерантного ставлення до корупційних проявів різного ступеню (як на рівні побутової, так і адміністративної корупції), важливим є забезпечення правового захисту осіб, які сприяють виявленню корупційних проявів, надають допомогу в запобіганні і протидії корупції [6, с. 72—73]. Нині законодавство України з вказаного питання перебуває на стадії розробки, що ускладнює роботу спеціальних уповноважених органів щодо боротьби з корупційними проявами.

8. Вивчення досвіду боротьби з корупційними проявами, особливо в країнах, які мають подібний до України рівень економічного розвитку та однакові з Україною форму правління та політичний режим, дозволять розробити максимально дієві заходи запобігання і протидії корупції, способи її виявлення та засоби попередження і припинення. Важливим є і досвід країн із високим рівнем розвитку економіки, який дозволяє запроваджувати радикальні зміни та визначає напрями розвитку антикорупційного законодавства. Тобто в Україні має бути створена система суспільних відносин, за якої правомірною поведінкою службовців публічної служби є соціально престижною і вигідною, передбачала гідну систему оплати праці.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Корупція як транснаціональне явище характеризується всепроникністю в органи державної влади й управління різних рівнів та складністю виявлення і запобігання відповідним проявам. Проте це не означає, що складність у її подоланні може стати причиною інертності держави до корупційних проявів. Адже вчинення корупційних діянь здійснює значний негативний вплив на всі державні інституції всередині країни (економічну, політичну, соціальну складову), а також на статус держави на міжнародному просторі. Отже, вивчення причин, наслідків та умов подолання корупційних проявів має стати одним з пріоритетних напрямів державної антикорупційної політики.

Варто зауважити, що за роки незалежності України в нашій державі сформувалося стале антикорупційне законодавство, а також створено систему спеціалізованих органів, діяльність яких спрямована на запобігання корупції, виявлення її проявів та забезпечення притягнення до відповідальності осіб, вина яких у вчиненні відповідних протиправних діянь була доведена. Проте нині в її діяльності є певні недоліки, спричинені, на нашу думку, відсутністю науково обгрунтованої стратегії причин існування корупції та засобів, спрямованих на їх подолання.

На наше переконання, до засобів запобігання корупційним проявам належать такі: 1) визначення на законодавчому рівні об'єктивних проявів корупції і діянь, що пов'язані з нею, а також заходів відповідальності, що настають за їх вчинення; 2) зменшення так званого "людського фактору" у відносинах держави і особи; 3) зміцнення адміністративної дисципліни в державних органах всіх рівнів, попередження службовців про види і міру відповідальності за здійснення діянь, що містять

ознаки корупції; 4) забезпечення невідворотності юридичної відповідальності до осіб, які винуваті у вчиненні корупційних діянь, а також комплексного підходу до застосування такої відповідальності, що полягає у здійсненні заходів, спрямованих на недопущення відповідної поведінки як самим порушником, так і іншими особами; 5) створення атмосфери загального засудження корупційних проявів у суспільстві, у тому числі й шляхом оприлюднення інформації про факти корупційних проявів, осіб, які їх вчинили та види і міру відповідальності, що були застосовані до винних; 6) недопущення до виконання обов'язків у державних органах та їх апараті представників бізнес-класу; 7) забезпечення правового захисту осіб, які сприяють виявленню та попередженню корупції; 8) вивчення, узагальнення та запровадження позитивного досвіду зарубіжних країн у питаннях боротьби з корупційними проявами.

Література:

1. Антонова Л. В., Абдуллаєв В. А. Корупція як чинник загрози національній безпеці. Public Administration and Regional Development. 2021. № 2. С. 336—351.
2. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/170018>
3. Шестак Л. В. Адміністративне право: навчальний посібник. Чернігів: Чернігівський державний інститут права, соціальних технологій та праці, 2011. 256 с.
4. Гбур З. В. Бюрократична корупція як загроза національній безпеці. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 4. С. 156—160.
5. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1698-VII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/169818> (дата звернення 12.03.2023).
6. Пузырний В., Іванець М. Державний захист осіб, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції. Актуальні проблеми правознавства. 2018. Вип. 2 (14). С. 71—76.

References:

1. Antonova, L.V. and Abdullaiev, V.A. (2021), "Corruption as a threat to national security", Public Administration and Regional Development, vol. 2, pp. 336—351.
2. Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The Law of Ukraine "On prevention of corruption", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/170018> (Accessed 12.03.2023).
3. Shestak, L.V. (2011), Administratyvne pravo [Administrative law], Chernihivs'kyj derzhavnyj instytut prava, sotsial'nykh tekhnolohij ta pratsi, Chernihiv, Ukraine.
4. Hbur, Z. (2018), "Bureaucratic corruption as a national security through", Investytsiyi: praktyka ta dosvid, vol. 4, pp. 156—160.
5. Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The Law of Ukraine "About the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/169818> (Accessed 12.03.2023).
6. Puzyrnyj, V. and Ivanets', M. (2018), "State protection of persons who provide assistance in preventing and countering corruption", Aktual'ni problemy pravoznavstva, vol. 2 (14), pp. 71—76.

Стаття надійшла до редакції 13.03.2023 р.